

вая продукція, товари отгружені, дебіторська задолженість і др.) балансу на дату звіту, так і в расходних статтях звіту о прибулках (убытках) за установлений період.

Приклади подібного роду методологічних нестыковок при бажанні можна продовжувати практично до нескінченності. Список категорій, якими оперує економічна теорія і неспівставимих з ними ні в кількісному виміренні, ні в якісній інтерпретації бухгалтерських показників можуть поповнити такі як додана вартість, інвестиції, продуктивність праці, ліквідність, платієспроможність і др. Якщо існує економічна категорія, не маюча свого достовірного кількісного вираження, то непінятно яким чином можна проводити аналіз її сутності, змісту, динаміки.

Очевидно, що існують різниці в трактуванні і методах кількісного вимірення індикаторів, що відображають стан економічних процесів і явищ в системі категорій економічної теорії і бухгалтерського обліку негативно відбиваються на стані економічної науки в цілому. Економічна теорія позбавляється об'єктивного і достовірного інформаційного базису для досягнення своїх цілей, а бухгалтерський облік і звітність втрачають свою економічну і соціальну значимість в силу недостатньої востребованості генеруваних ними даних. Максимально можливе нівелювання цих протиріччя є одним з перспективніших напрямів розвитку науки про бухгалтерський облік, звітності, економічному аналізі, контролі і аудиту.

Парасій-Вергуненко І. М.,

*д-р екон. наук, професор кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ СУБ'ЄКТІВ

Перехід вітчизняної економіки від планово-директивної до ринкової суттєво вплинув на зміну структури та змістовне наповнення навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності». Динамічність економічних процесів, що притаманна ринковим

умовам, висуває нові вимоги до процедур проведення аналізу господарської діяльності, змінює його спрямованість з ретроспективного на стратегічний, ставить більш складні завдання перед аналітиками, потребує симбіозу економічних знань, що знаходяться на стику теорії планування, обліку, аналізу, аудиту, статистики, математики, теорії ймовірності. Все це вимагає детального перегляду змісту та завдань економічного аналізу господарської діяльності економічних суб'єктів і подальшого удосконалення його методологічних засад.

В умовах ринкової економіки економічний аналіз поступово змінює ретроспективну спрямованість на стратегічну, що передбачає комплексне дослідження всіх економічних процесів та їх моделювання з метою досягнення стратегічних цілей. При цьому суттєво змінюються функціональне навантаження аналітичних досліджень. Контрольна функція економічного аналізу, яка в основному ґрунтувалася на аналізі відхилень фактичних показників від планового рівня, відходить на другий план. Оціночна функція фінансового аналізу, яка передбачає лише констатацію уже досягнутих результатів та їх аналітичну інтерпретацію, при всій своїй значущості в сучасних умовах значно послаблена і поступається такій функції, як консультативна та діагностично-прогнозна (пошукова). Саме на аналітичному етапі процесу управління можна дати якісну оцінку управлінських рішень, визначити повноту і достовірність інформаційного забезпечення для їх обґрунтування, виявити можливість та оцінити ризик альтернативних бізнес-проектів та їх економічну доцільність, дати характеристику стратегії і тактики функціонування економічних систем.

Враховуючи посилення консультативної та прогностичної функцій економічного аналізу, пропонуємо навчальну дисципліну «Аналіз господарської діяльності» розширити такими напрямками досліджень:

- розробка методики кількісного аналізу впливу зовнішнього середовища на діяльність суб'єктів господарювання, яка передбачає оцінку впливу на ефективність діяльності таких факторів як: політичні, ринкові, конкурентні, географічні, правові;

- аналіз маркетингової діяльності підприємства, зокрема: аналітичне обґрунтування ринкових можливостей стосовно перспектив збільшення обсягів реалізації продукції; оптимізації асортименту з позиції ефективності окремих видів продукції; оцінки ефективності цінової політики підприємства; аналіз ефективності витрат на маркетинг; обґрунтування політики стосовно конкурентів і вибору найоптимальніших шляхів конкурентної боротьби;

- визначення конкурентної позиції підприємства та оцінка його конкурентоспроможності;
- аналіз ефективності роботи з покупцями та клієнтами;
- переорієнтація досліджень з традиційного «аналізу відхилень від плану» на оцінку «невикористаних можливостей» та оцінку ефективності фінансових та операційних стратегій підприємства;
- оцінка еластичності додаткових витрат та результатів;
- оцінка ефективності й повноти використання ресурсного потенціалу підприємства та його внутрішніх можливостей;
- врахування ризику підприємництва в аналітичних дослідженнях;
- використання систем показників для оцінки ефективності діяльності внутрішніх структурних підрозділів підприємства та центрів відповідальності;
- розроблення методик рейтингового оцінювання фінансової стійкості та ефективності діяльності економічних суб'єктів.

Для реалізації даних завдань аналізу господарської діяльності необхідно вдосконалювати (посилювати) методологічний інструментарій шляхом більш широкого використання прийомів візуалізації (матричного аналізу, аналізу в системі координат, АСФ-технологій), сценарного аналізу, методик комплексної аналізу та зведень одиничних показників в узагальнюючу оцінку, використання кореляційно-регресійного аналізу для дослідження стохастичних залежностей, використання прийомів оптимізації для пошуку найкращих управлінських рішень.

Важливим методичним аспектом удосконалення курсу є врахування принципів комплексності та системності в аналітичних дослідженнях, заснованих на певних взаємозв'язках аналітичних показників. Наприклад, зміна продуктивності праці, або ступінь завантаження обладнання має визначатися, як фактор впливу на зміну обсягу доходу від реалізації продукції, прибутку, рентабельності, і відтак, і репутацію, імідж, зростання клієнтури та фінансову стійкість організації. Тобто, оцінка результативності певної господарської операції повинна відслідковуватись від самого початку до кінцевих результатів діяльності, або визначатися ланцюгом причинно-наслідкових залежностей відповідних рішень на виконання стратегічних цілей. У цьому аспекті основним напрямком удосконалення аналізу господарської діяльності підприємств є використання збалансованої системи показників (BSC), яка дозволяє ув'язати не тільки фінансові та нефінансові показники, але й різні аспекти діяльності підприємства (фінанси, клієнти, бізнес-процеси, навчання та розвиток персоналу).